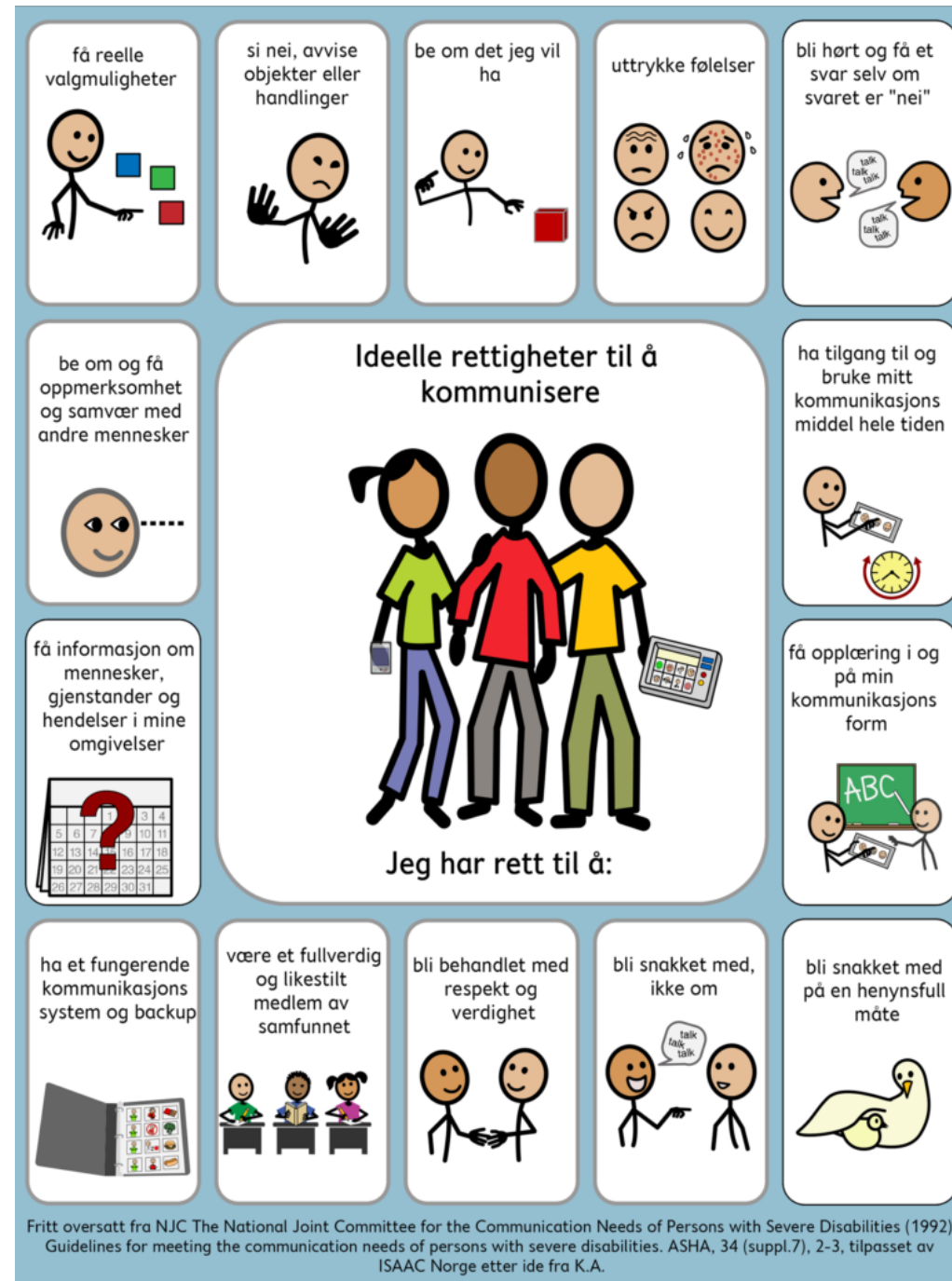

MODELLERING AV ALTERNATIV OG SUPPLERENDE KOMMUNIKASJON (ASK)

Migreta Dervishi, logoped

Elisabeth W. Roberts, logoped MNLL

PLAN FOR ØKTEN

Hva er ASK?

Språkutvikling

Modellering

- Hva er det?
- Hvorfor er det viktig?
- Hvordan gjør man det?

Robuste ASK-løsninger

- Vokabular
- Motorisk læring

Kom i gang

HVA ER ASK?

- Alt som gjør kommunikasjon effektiv, når tradisjonelle måter å kommunisere på ikke er tilstrekkelig

Mimikk

Kroppsspråk

Lyder

Peking med
hand eller
øyne

Håndtegn

Grafiske
tegn/symboler

Brytere

Talemaskin

Fotografi

Konkreter

ULIKE ASK-HJELPEMIDLER

Ikke-teknologiske løsninger (papirløsninger)

- Tematavler
- Kommunikasjonsbøker

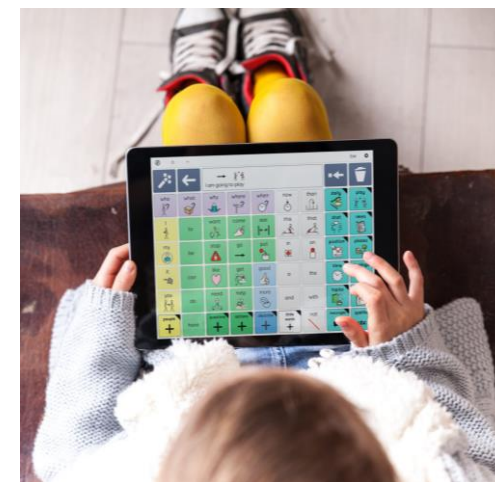
Lav-teknologiske løsninger

- Brytere
- «Talker» m/ overlegg

Høy-teknologiske løsninger

- Talemaskiner

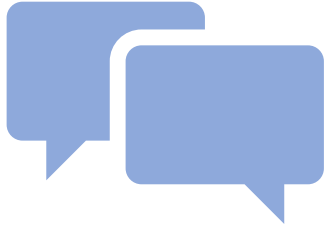

Hvilke ASK-løsninger bruker deres elever?

Gå til **menti.com** og
bruk koden **4371 6008**

DET LANGSIKTIGE MÅLET

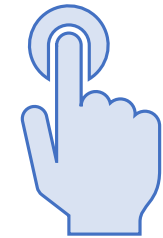

Å kunne si...

HVA man vil

NÅR man vil

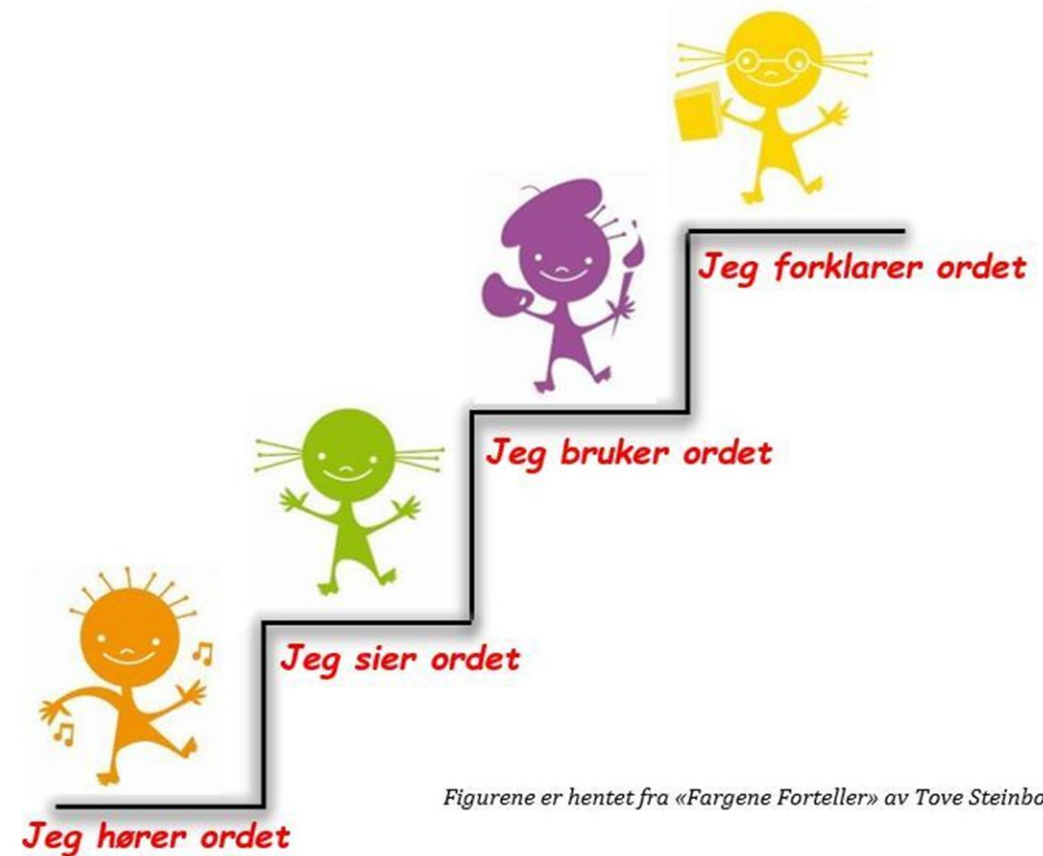
Til **HVEM** man vil

KOMMUNIKATIV AUTONOMI OG SELVSTENDIGHET

SPRÅKUTVIKLING

- Starter lenge før barn sier de første ordene
- Barn må bli «badet» i et språk for å lære det
- Første ord rundt 1-års alderen

SPRÅKSTIMULERING

Typisk språkutvikling	ASK brukere
0-18 mnd.: 4,380 t. med input	84 år for å oppnå samme antall t.
9-12 år: ca. 36,500 t. med input og produksjonsøvelse	701 år for å få same erfaringen med språk

MODELLERING

MODELLERING

Effektiv lærings- og intervensjonsstrategi for impressiv og ekspressiv språkutvikling med ASK

Bruke barnets ASK løsning samtidig som man snakker

Eksempel: pek på **JEG** + **GÅ** + **BASSENGET** samtidig som man sier «Jeg vil gå til bassenget».

Modeller på samme nivå eller et nivå opp

Ingen ord → 1 VIKTIG ord
Ett ord → 1-2 VIKTIGE ord
To ord → 2-3 VIKTIGE ord
Hele setninger → Hele setninger, med grammatikk

Vise + Snakke

HVORFOR ER MODELLERING VIKTIG?

Hvordan lærer jeg språk?

Statped

MODELLERE UTEN KRAV OG FORVENTNING

Snakk med ASK løsningen uten at du forventer respons/imitasjon

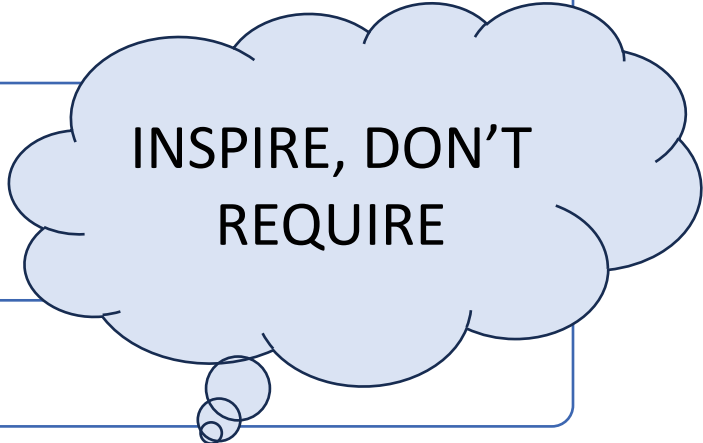
↑ Uttalelser ↓ Spørsmål

Kommenter, beskriv, reflekter

Beskriv brukerens handlinger og modeller relevant språk

- «kanskje du...»
- «jeg tror du...»
- «jeg lurte på om du...»

Hele dagen!

INSPIRE, DON'T
REQUIRE

MODELLERE UTEN KRAV OG FORVENTNING

Ikke krev at de må se på skjermen eller bli sittende

Selv om man ikke får respons, fortsett med aktiviteten og modellering

Bruk ASK for å snakke med andre enn brukeren

- La brukeren observere uten press/krav

Respekter kommunikasjonsrettigheter

- Hva **DE** vil
- Når **DE** vil
- Hvordan **DE** vil
- Til hvem **DE** vil

ASK STØTTEHIERARKI

- For å støtte
- For å gi muligheter til kommunikasjon

GRØNN:

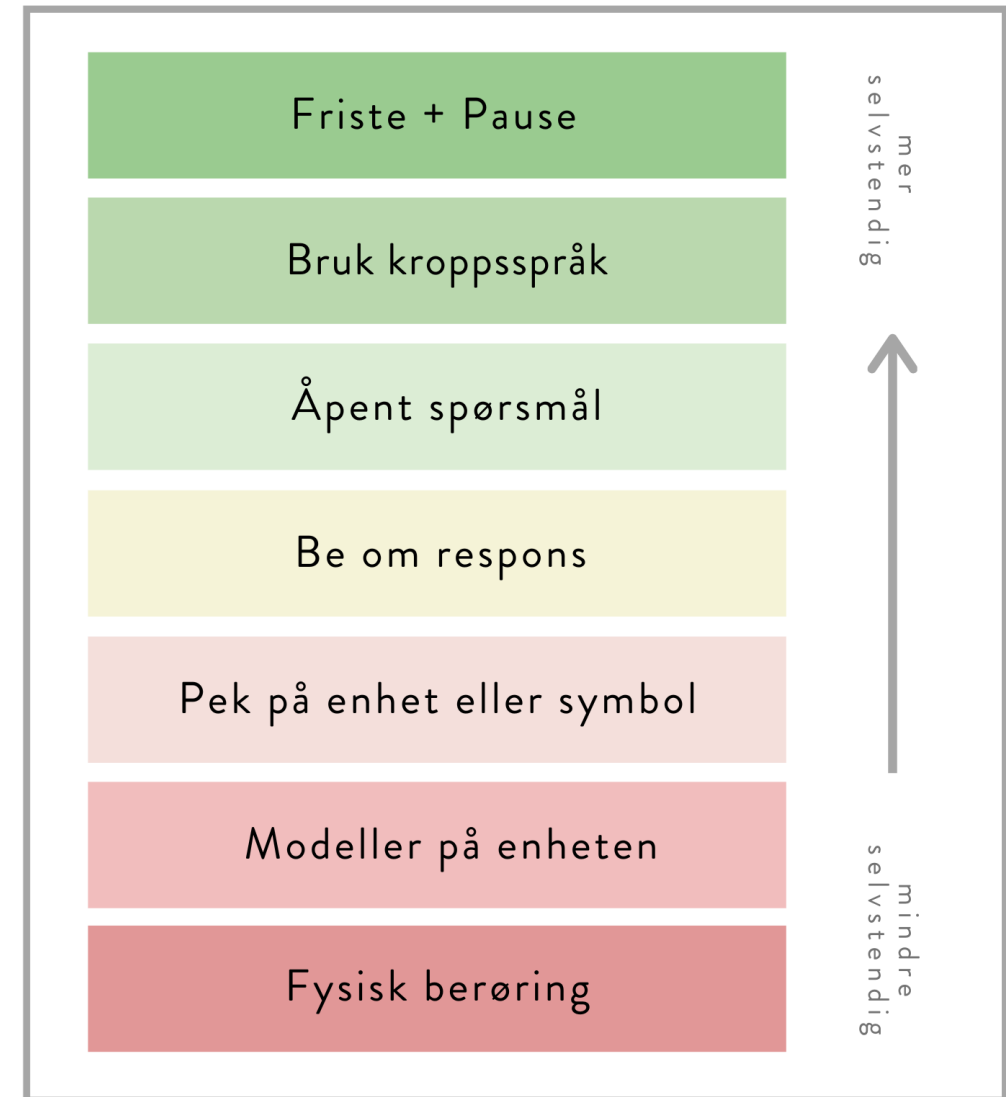
- Vil holde oss på disse
- Legger til rette for spontan kommunikasjon og språkutvikling

GUL og RØD:

- Mange hopper rett til gul
- Lite selvstendig
- UNNGÅ
- Nok språkstimulering/modellering?

Å Gi Optimal Support

Prompting Hierarki

Fritt oversatt av Elisabeth E. W. Roberts (2023) med tillatelse fra Madel, R. (n.d.).
Giving optimal support: Least to most prompting hierarchy.

EKSEMPEL

EN ROBUST ASK-LØSNING

Tilgang på **ORD** → Mange ord, fra ulike ordklasser

Muligheten til **SAMTALE** → kommentere, krangle, tulle, stille spørsmål, leke, lære

Mulighet til **språklig utvikling**

Tilgang på **raske uttrykk**

Tilgang på **alfabetet**

Mulighet til å kunne kommunisere når h*n vil

Det langsiktige målet med ASK:

Å kunne si...

HVA man vil

NÅR man vil

Til **HVEM** man vil

KOMMUNIKATIV AUTONOMI OG SELVSTENDIGHET

KJERNEVOKABULAR

- Ord vi bruker mest i samtaler
- Vanskelig å definere uten kontekst
- Brukt på tvers av tema/emne, aktiviteter, steder, osv.
- Mange ulike kombinasjoner
- Størst betydning når kombinert med temavokabular

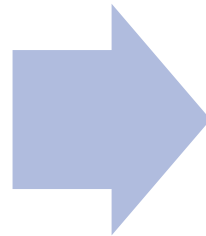
TEMAVOKABULAR

- Ord vi bruker mindre
- Lett å forstå utenfor kontekst
- Mange substantiv («ting»)
- Spesifikt emne/tema
- Kan variere fra person til person
- Størst betydning når kombinert med kjernevokabular

MOTORISK LÆRING

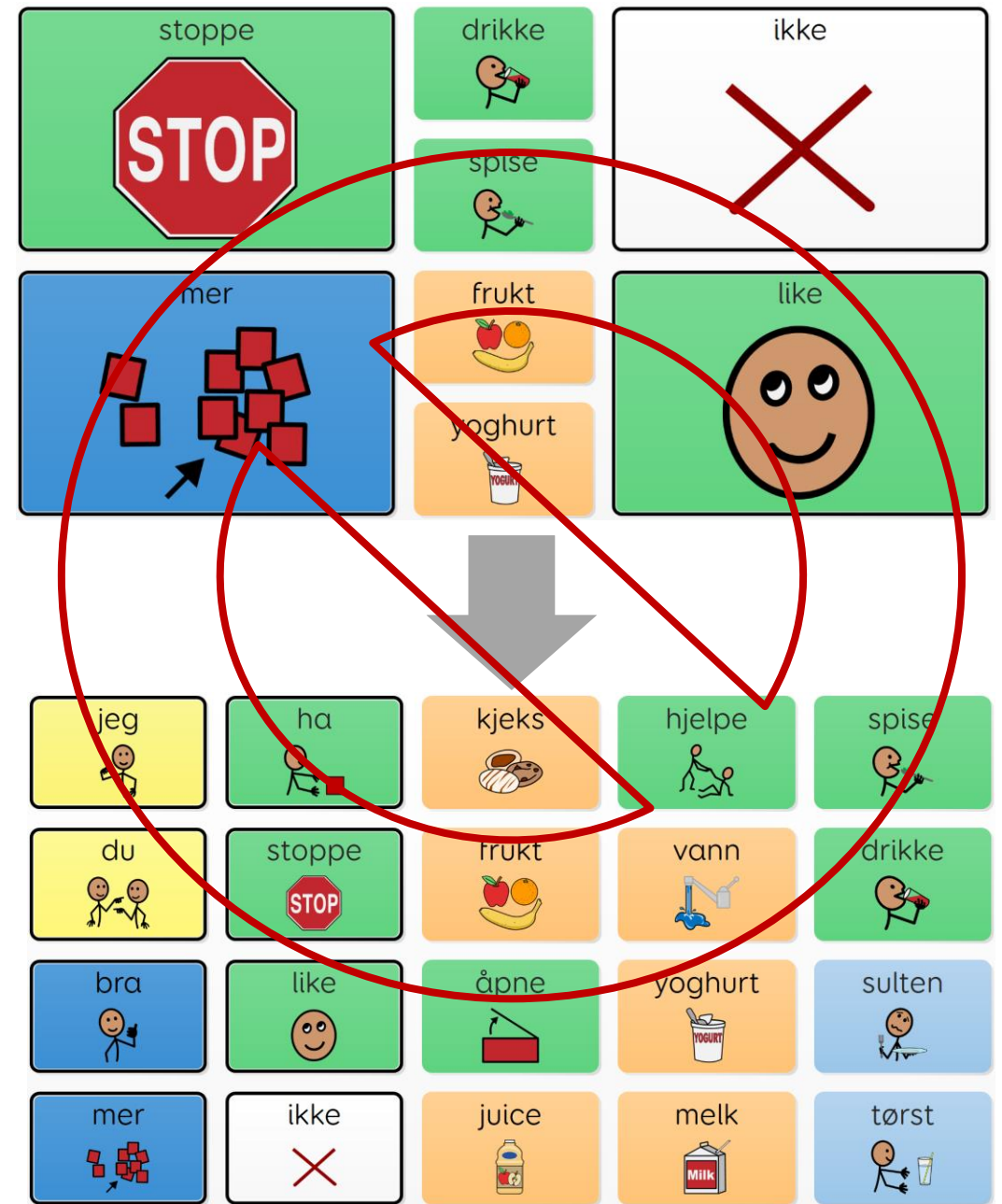
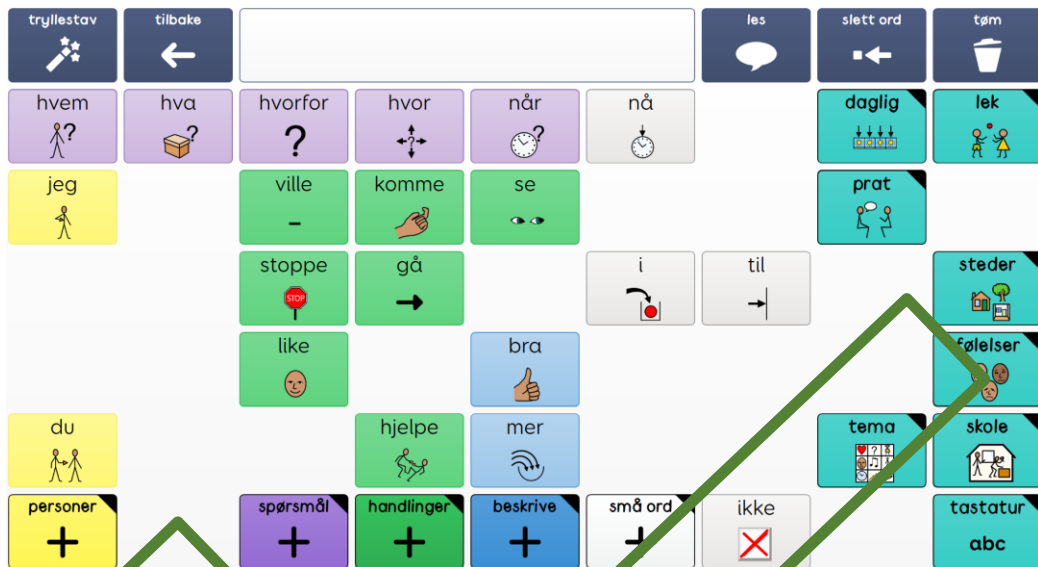
Øvelse eller trening av
en bevegelse

Innlæring av motorisk
ferdighet

- Teorier om læring av motoriske ferdigheter
 - Repetitiv øvelse → automatisk motorisk ferdighet
- Relevans for ASK → konsekvent symbolplassering
 - Krever mindre bevisst innsats med øvelse

F.eks.:
Mobiltastatur,
Apper på mobil

TIPS FOR Å KOMME I GANG

Modeller ofte og i
varierte situasjoner

Hoved-ordene i
setningen

Mange ulike
kommunikasjons-
funksjoner

Sakte tempo

«Self-talk» - beskriv
hva du gjør

Ha et lavteknologisk
alternativ tilgjengelig

En gang er ikke nok

Stimulering >
Produksjon

Bli kjent med ASK
løsningen

Problemløsning

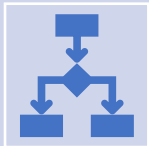
UKENS KJERNEORD

En måte å strukturere modellering og læring av kjerneord
→ Økt eksponering

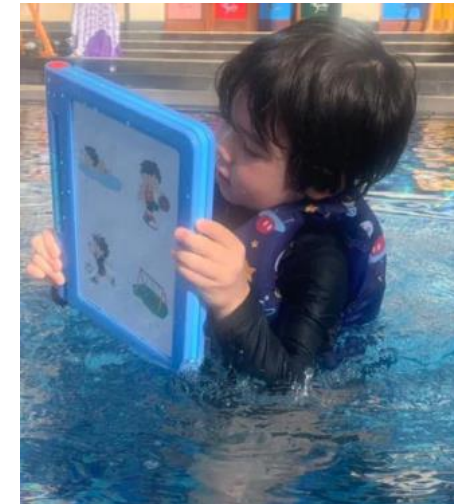
Velg ett eller flere kjerneord per uke eller mnd.

Kombiner med tidligere kjerneord
→ Viser hvordan de kan brukes i ulike sammenhenger

AKTIVITETSBASERT MODELLERING

- Velg 1-2 aktivitet(er) eller rutin(er)
- Velg 1 (eller flere) kjerneord du vil modellere
- Eksempler:
 - Samling
 - Svømming
 - Mat og helse
 - Spill

SPØRSMÅL

IKKE gjør dette	GJØR DETTE
IKKE forvent at jeg vet hvordan jeg skal kommunisere uten at du viser meg hvordan	Modeller , modeller, modeller for meg! Vis meg hva jeg skal gjøre for du ber meg om å gjøre det.
IKKE snakk så mye at du glemmer å la meg snakke også	Forvent at jeg kan få det til. Jeg kan klare det!
IKKE prompt meg konstant. Jeg trenger tid.	Vent 10-20 sekunder før du prompter meg på nytt.
IKKE lær meg å KUN be om noe eller kommunisere mine behov og ønsker. Jeg har mange andre ting jeg vil si.	Følg prompting hierarkiet.
IKKE ta bort ASK-en min om jeg ikke samarbeider. Det er stemmen min!	Lær meg å kommunisere av ulike grunner . I tillegg til ønsker og behov, må jeg kunne dele mine tanker, bekymringer, gleder, og være sosial.
IKKE stopp meg fra å «bable» eller utforske ASK-en ved å trykke på knapper. Jeg trenger tid til å lære.	Gi meg kjerneord , inkludert verb, beskrivende ord, handlingsord – ikke bare substantiv!
IKKE flytt på symbolene mine. De må være på samme plass så jeg kan lære den motoriske planen.	Fargekode ASK-en for meg.
IKKE la ASK-en min ligge i sekken, eller være igjen i klasserommet	Pass på at jeg ALLTID har tilgang til stemmen min og ordene mine.
IKKE forvent at jeg snakker i setninger med en gang. Ingen andre gjør det når de lærer å snakke!	Gi meg språkstimulering . Bruk symboler/ASK når du snakker med meg.

ASK PROMPTING HIERARKI

1	Forventningsfylt pause	Gi brukeren tid til å gi en respons eller muligheten til å initiere kommunikasjon.
2	Indirekte nonverbal prompt	Bruk kroppsspråk for å vise personen at noe er forventet. F.eks.: et forventningsfylt ansiktsuttrykk, spørrende gest med hendene og løfte på skuldrene, osv.
3	Indirekte verbal prompt	Still et åpent spørsmål for å vise personen at noe er forventet, uten at det er for spesifikt. For eksempel: "Hva nå?", "Hva skal vi gjøre nå?", "Hmm"
4	Be om respons	Om man enda ikke har fått en respons kan man være mer direkte ved å, for eksempel, si "Fortell meg hva du vil" eller "Du må spørre meg"
5	Gestikuler	Pek mot symbolet eller området rundt i noen sekunder for å hjelpe personen med å komme i gang med beskjeden sin.
6	Delvis verbal prompt	Om man fremdeles ikke har fått en respons kan man hjelpe ved å starte på beskjeden man forventer. For eksempel: "Du gikk på tur i..."
7	Direkte modell	Om dette ikke gir respons kan man modellere på personens enhet. Vent og se om personen imiterer eller gir en respons.
8	Fysisk støtte	Bruk fysisk berøring eller hånd-over-hånd for å hjelpe personen med å sette sammen beskjeden på enheten.

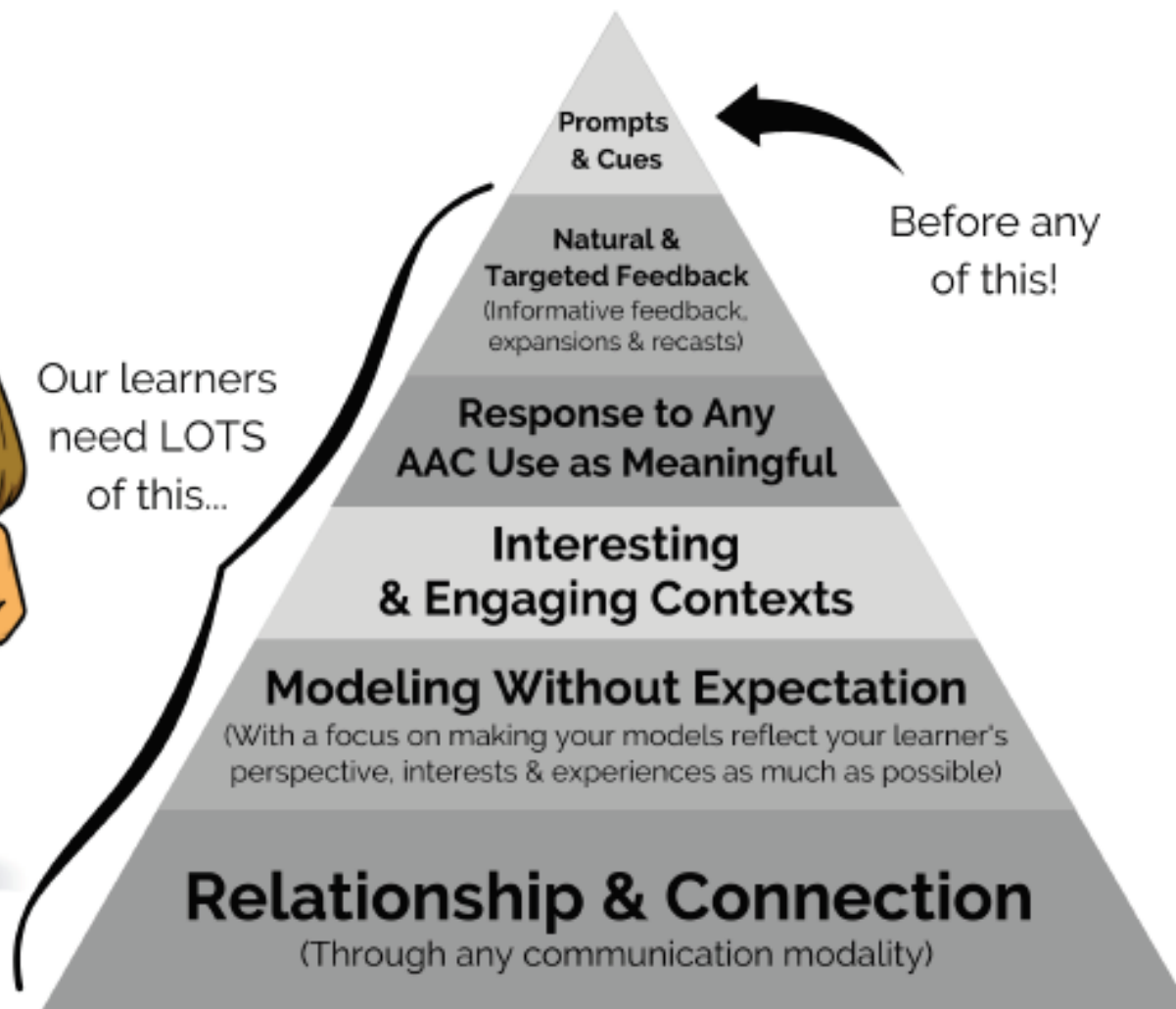
Fritt oversatt av Elisabeth E. W. Roberts (2023) med tillatelse fra Langley, R. (2015). AAC Prompting Hierarchy.

BEGYNNENDE
ASK:

LÆRINGS-
BEHOVS
HIERARKI

Our learners
need LOTS
of this...

@the.aac.coach

Litteraturliste

AssistiveWare. (2023, 22 mars). Communication partner skills for AAC learners. [Blogginnlegg]. Hentet fra: <https://www.assistiveware.com/learn-aac/build-communication-partner-skills>.

AssistiveWare. (u.å.). Core word teaching strategies. [Blogginnlegg]. Hentet fra: <https://www.assistiveware.com/learn-aac/learn-about-core-word-teaching-strategies>

Beukelman, D. R., & Light, J. C. (2020). *Augmentative & alternative communication: Supporting children and adults with complex communication needs* (5). Paul H. Brookes Publishing Co.

Communication community. (2022, oktober). AAC Core Word of the Week: MORE Speech Therapy Activities. [Blogginnlegg]. Hentet fra: [AAC Core Word of the Week: MORE Speech Therapy Activities \(communicationcommunity.com\)](https://communicationcommunity.com/aac-core-word-of-the-week-more-speech-therapy-activities)

Dukhovny, E., & Zhou, Y. (2016). Effects of icon size and location on speed and accuracy of SGD access. *Augmentative and Alternative Communication*, 32(4), 241-248. <https://doi.org/10.1080/07434618.2016.1236835>

Feldman, H. M. (2019). How young children learn language and speech. *Pediatrics in Review*, 40(8), 398–411. <https://doi.org/10.1542/pir.2017-0325>

Gallagher, L., & Litton, A. (2014). 54 Tips and Tricks for Implementing Alternative and Augmentative Communication in the Classroom [Handout].

Hartmann, A. (2017, 2. august). Giving AAC users the power of independent communication. AssistiveWare. <https://www.assistiveware.com/blog/giving-aac-users-the-power-of-independent-communication>

Litteraturliste

ISAAC Norge. (u.å.). *Hva er ASK?* Hentet 25. oktober 2022 fra <https://isaac.no/hva-er-ask/>

Lotsacomptons. (2018, 9. juli). *Cookies and CORE* [Video]. YouTube. <https://youtu.be/kGFqjhKajdM>

Loudoun County Public Schools Assistive Technology (LCPSAT) [lcpsat]. (2015, 11. august). *Aided language stimulation explained* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=flFNMky22-U>

Madel, R. (2022, 2. februar). How to give children the optimal amount of support. *Rachel Madel Speech Therapy Inc.* <https://www.rachelmadel.com/blog/prompt>

Madel, R. (2019, 14. oktober). Inspiring communication. *SpeakUp*. <https://ussaac.org/speakup/articles/inspiring-communication/>

O'Neill, T., Light, J., & Pope, L. (2018). Effects of interventions that include aided augmentative and alternative communication input on the communication of individuals with complex communication needs: A meta-analysis. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 61(7), 1743-1765. https://doi.org/10.1044/2018_JSLHR-L-17-0132

Porter, G., & Burkhart, L. (2012). *The roads to autonomous communication using aided language*. Innlegg presentert ved ISAAC Pre-Conference, Pittsburgh, PA.

Statlig spesialpedagogisk tjeneste (Statped). (2021a, 29. september). *Hva er alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)?* <https://www.statped.no/ask/hva-er-alternativ-og-supplerende-kommunikasjon-ask/#pastander-om-ask>

Statped. (2021b, 29. september). *Kom i gang med ASK*. <https://www.statped.no/ask/kom-i-gang-med-ask/#no-40453-0->

Litteraturliste

The AAC Coach. (2020). Modeling without expectations looks like... [Handout].

The AAC Coach. (u.å.). Emergent AAC: Hierarchy of learning needs. [Handout].

The AAC Coach. (2020). Core vs Fringe Vocabulary Handout [Handout].

The AAC Coach. (u.å.). It's a Marathon, Not a Sprint! [Handout].

The AAC Coach. (u.å.). Struggling to Implement AAC with Your Learner? [Handout].

The National Joint Committee for the Communication Needs of Persons with Severe Disabilities (1992). Guidelines for meeting the communication needs of persons with severe disabilities. *ASHA*, 34(suppl.7), 2-3. Tilpasset av ISAAC Norge etter ide fra K. A.

Thistle, J. J., Holmes, S. A., Horn, M. M., & Reum, A. M. (2018). Consistent symbol location affects motor learning in preschoolers without disabilities: Implications for designing augmentative and alternative communication displays. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 27(3), 1010-1017.
https://doi.org/10.1044/2018_AJSLP-17-0129

Utdanningsdirektoratet (UDIR). (2018). *Tilgang til uttrykksformer, ASK i barnehagen: De alternative språkformene må alltid være tilgjengelige*.

<https://www.udir.no/Udir/PrintPageAsPdfService.ashx?pid=142448&epslanguage=no>

Litteraturliste

Tobii Dynavox Norge. (2021, 9. april). Hva er modellering? [Audiopodkast-episode]. I *ASK – En podcast om alternativ og supplerende kommunikasjon*. Poddtoppen.

<https://poddtoppen.se/podcast/1559329991/ask-en-podcast-om-alternativ-og-supplerende-kommunikasjon/2-hva-er-modellering>

Zangari, C. (2021, 13 desember). PrAACtical Questions: «What Does a Robust AAC System Look Like?». [Blogginnlegg]. Hentet fra: <https://praacticalaac.org/praactical/praactical-questions-what-does-a-robust-aac-system-look-like/>